

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

PM
2022-07-05

Ärendenummer
NV-04496-18

Föreskriften om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt; eftersök

Innehållsförteckning:	Sida:
1. Bör jaktmedel för avlivning vid eftersök regleras genom föreskrifter?	1
2. Gällande rätt	2
2.1 Jaktlag	2
2.2 Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2002:18) om jakt och statens vilt	2
3. Överväganden	2
3.1 Slutsats	3
4. Om förslag till nytt eftersökskapitel	4
4.1 Gäller både vid trafikolycka och efter ordinarie jakt	4
4.2 Vilka jaktmedel ska tillåtas för avlivning av vilt vid eftersök?	4
4.3 Bestämmelsernas detaljeringsgrad	4
5. Författningstext	6
6. Konsekvensutredning	8

1. Bör jaktmedel för avlivning vid eftersök regleras genom föreskrifter?

Naturvårdsverket gör bedömningen att jaktmedel för avlivning vid eftersök bör regleras med stöd av myndighetens bemyndigande i 10 a § jaktförordningen (1987:905). Det finns goda skäl till att reglera området. Förutom övergripande bestämmelser i jaktlagen (1987:259) finns idag endast en bestämmelse om vapen vid eftersök i Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2002:18) om jakt och statens vilt. Det saknas således närmare bestämmelser om vilka jaktmedel som får användas vid eftersök, varför området utgör något av en gråzon i jaktlagstiftningen.

De bestämmelser som Naturvårdsverket nu föreslår, är ämnade att tydliggöra vilka avvägningar som motiverar avsteg från att använda de vapen, vapentillbehör och ammunition som fordras vid ordinarie jakt. I och med att det tydliggörs vad som kan motivera sådana avsteg, stärks även rättssäkerheten för den som åtar sig att utföra den ofta besvärliga uppgiften att eftersöka och avliva skadat vilt.

2. Gällande rätt

2.1. Jaktlag (1987:259)

Polismyndighetens befogenhet i vissa fall

26 a § Om ett vilt har varit inblandat i en sammanstötning med ett motorfordon eller med ett spårbundet fordon, får Polismyndigheten vidta de åtgärder som behövs för att djuret ska kunna spåras upp och avlivas. Polismyndigheten får även ge någon annan i uppdrag att vidta sådana åtgärder. *Lag (2014:698).*

Jakten

27 § Jakten skall bedrivas så att viltet inte utsätts för onödigt lidande och så att människor och egendom inte utsätts för fara.

28 § Om vilt har skadats vid jakt, ska jägaren snarast vidta de åtgärder som behövs för att djuret ska kunna spåras upp och avlivas. (...)

2.2. Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (2002:18) om jakt och statens vilt

Vapen vid eftersök (NFS 2010:9)

21 b § Vid eftersök på polismyndighetens uppdrag i enlighet med 40 § andra stycket jaktförordningen (1987:905) eller när en kontaktperson enligt Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (RPSFS 2012:33 FAP 226-1) om polismyndighetens medverkan vid eftersök av vilt som varit inblandat i en sammanstötning med motorfordon eller spårbundet fordon gör ett platsbesök, får dels enkelpipiga hagelgevär laddade med en projektil enligt 7 § dessa föreskrifter, dels kombinationsvapen i kaliber 12, 16 och 20 laddade med patroner i kaliber 12, 16 och 20 försedda med en projektil (kula) avsedd för varje kaliber användas för vildsvin, dovhjort, mufflonfår, älg, kronhjort, rådjur, björn, varg, järv och lo. Med kombinationsvapen avses i dessa föreskrifter ett gevär med både hagelpipa och kulpipa. (NFS 2012:8)

3. Överväganden

En mycket vanligt förekommande uppfattning är att ”vidta de åtgärder som behövs för att djuret ska kunna spåras upp och avlivas” i 26 a och 28 §§ jaktlagen (1987:259) ska tolkas som att vilka vapen och andra jaktmedel som helst får användas för att avliva ett skadat vilt vid eftersök. Det synsättet innebär att de vanliga bestämmelserna om jaktmedel helt sätts ur spel.

Av 30 § jaktlagen (1987:259) följer att vid jakten får användas endast de vapen och jaktmedel i övrigt som regeringen föreskriver. Eftersök är jakt i lagens mening. Det är således långt ifrån självklart att vapen verkligt inbegrips i ”vidta de åtgärder som behövs för att djuret ska kunna spåras upp och avlivas” i 26 a och 28 §§ jaktlagen (1987:259). I förarbetena till lagen exemplifieras ”de

åtgärder som behövs” med användande av motorfordon och lampa, inte vapen. Att färdas med vapen över annans mark, att fälla ett djur på annans mark samt att bedriva jakt under tider på dygnet när jakten inte är tillåten, är andra företeelser som inbegrips i att vidta de åtgärder som krävs. Om det hade varit meningen att vapen, vapentillbehör och ammunition skulle inbegripas i bestämmelsen vore det ett underligt förbiseende av lagstiftaren att inte redogöra för det, vare sig i själva bestämmelserna eller i dess förarbeten.

I 10 § jaktförordningen (1987:905) anges att ” vid jakt får vapen och andra jaktmedel användas endast i den utsträckning och på det sätt som anges i denna förordning eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av förordningen” och av 10 a § jaktförordningen (1987:905) framgår att ”vid jakt får endast sådana vapen och andra jaktmedel användas som uppfyller de krav som Naturvårdsverket föreskriver”.

Eftersök är jakt. Utformningen av dessa båda bestämmelser talar, liksom 30 § jaktlagen (1987:259), emot att vapen eller andra jaktmedel skulle inbegripas i ”vidta de åtgärder som behövs” i 26 a och 28 §§ jaktlagen (1987:259).

Naturvårdsverket tolkar, med ledning av ovanstående, 26 a och 28 §§ jaktlagen (1987:259), som att det vid ett eftersök är tillåtet att använda metoder som annars inte är tillåtna (jakt från motorfordon och med lampa) men att det saknas tydligt stöd för tolkningen att det är möjligt att använda vilka vapen som helst.

En annan i detta sammanhang viktig bestämmelse är i 27 § jaktlagen (1987:259). Av 27 § jaktlagen (1987:259) framgår bl.a. att viltet inte får utsättas för onödigt lidande. Bestämmelsen ger stöd åt uppfattningen att jägaren snabbt ska kunna avsluta ett eftersök med till buds stående medel för att förkorta viltets lidande. Men bestämmelsen innebär även att eftersök och avlivning inte ska utföras på ett sådant sätt så att det orsakar viltet onödigt lidande, exempelvis genom val av felaktiga metoder eller användande av vapen med för klen kaliber. I bestämmelsen anges vidare att människor och egendom inte får utsättas för fara, vilket dels innebär att man bör kunna avliva vilt med lägre klassade vapen och ibland med andra medel och metoder.

Allt sammantaget är bestämmelserna om avlivning vid eftersök oklara. Utvecklingen av nya jaktmedel är ständigt pågående och frågan om utifall nya jaktmedel ska tillåtas vid eftersök eller ej finns ständigt närvarande.

3.1. Slutsats

Naturvårdsverket kan inte se att utelämnandet av orden vapen eller jaktmedel i 26 a och 28 §§ jaktlagen (1987:259) och dess förarbeten skulle vara ett förbiseende av lagstiftaren. Dess lydelse bedöms heller inte vara tillräckligt tydlig för att kunna ta omhand de krav som finns i 27 § jaktlagen (1987:259) om att viltet inte får utsättas för onödigt lidande. Det går inte heller att bortse från bestämmelsen i 30 § jaktlagen (1987:259), som anger att vid jakten får endast de vapen och jaktmedel i övrigt som regeringen föreskriver användas. I likhet med bestämmelserna om vapen, vapentillbehör och ammunition för vanlig jakt finns skäl att närmare precisera vad som gäller vid eftersök. Mot denna bakgrund är det Naturvårdsverkets bedömning att det är lämpligt att förtydliga vad som ska gälla i de här situationerna. Naturvårdsverket avser att nyttja bemyndigandet i 10 a § jaktförordningen (1987:905) för att föreskriva om jaktmedel vid avlivning av vilt vid eftersök.

Även om bestämmelserna i förslaget också fortsättningsvis kommer lämna stort utrymme för jägaren att välja lämpligast metod i den situation som råder, sätter eftersökskapitlet ändå fasta ramar för vad som är tillåtet. Regleringen kan motiveras både av djurskyddsskäl och säkerhetsskäl för människor och egendom. Dessutom ger kapitlet ökad rättssäkerhet för eftersöksjägare, i jämförelse med idag när bestämmelser huvudsakligen saknas.

4. Om förslag till nytt eftersökskapitel

4.1. Gäller både vid trafikolycka och efter ordinarie jakt

Eftersök av djur som skadats vid jakt och som sammanstött med motorfordon eller spårbunden trafik regleras genom olika bestämmelser i jaktlagstiftningen. I prop. Eftersök av trafikskadat vilt (Prop. 2008/09:191) konstaterar regeringen att vikten av att förkorta lidandet för det skadade djuret är densamma vid alla typer av eftersök. Samma regler ska därmed gälla oavsett om skadan har uppkommit vid jakt eller genom en trafikolycka. Naturvårdsverkets utgångspunkt har mot bakgrund av detta varit att ensa bestämmelserna. Det finns även andra skäl att hålla ihop bestämmelserna. Eftersöksjägaren som anlitas av Polismyndigheten är ofta samma person som regelbundet utför eftersök åt sitt jaktlag. Om olika bestämmelser gäller för de två olika typerna av eftersök, bidrar det till att skapa osäkerhet och försvåra för eftersöksjägaren. Med ensade regler underlättas eftersöken. Nu föreslås att bestämmelserna ska gälla lika för de två olika typerna av eftersök i det nya kapitlet om avlivning vid eftersök i Naturvårdsverkets föreskrifter om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt.

4.2. Vilka jaktmedel ska tillåtas för avlivning av vilt vid eftersök?

Naturvårdsverket har uppfattat att det råder osäkerhet om vilka jaktmedel som är tillåtna vid eftersök. Sedan tidigare finns en bestämmelse i NFS 2002:18 om att enkelpipiga hagelgevär och kombinationsgevär kal. 12, 16 och 20 får användas med kula (slugs) vid eftersök på vildsvin, hjortar, mufflonfår, älg, rådjur, björn, varg, järv och lo. De nya bestämmelserna syftar till att omhänderta alla aspekter av vilka jaktmedel som ska vara tillåtna i samband med avlivning vid eftersök. Stor hänsyn tas härvid till djurskydd och säkerhet för människa och egendom.

Föreskriften reglerar jaktmedel för avlivning vid eftersök. Kapitlet omfattar därmed mer än föreskriftens huvudsakliga tillämpningsområde; vapen, vapentillbehör och ammunition. Det finns även en bestämmelse som informerar om att 26 a och 28 §§ jaktlagen (1987:259) ger utrymme för en vid användning av hjälpmedel som annars inte är tillåtna, så som motorfordon och belysning. Naturvårdsverkets kapitel om avlivning vid eftersök omfattar varken motorfordon eller sådan belysning som inte utgör vapentillbehör. Naturvårdsverkets bestämmelser om eftersök reglerar endast sådana jaktmedel som kan användas för avlivning vid eftersök.

4.3. Bestämmelsernas detaljeringsgrad

Vid ett eftersök kan det uppstå många besvärliga situationer. För att ge några exempel kan eftersök utkommenderas på en annan art än vad som senare påträffas, eftersöket kan ske vid en hårt trafikerad väg eller i sammanhållen bebyggelse. I många fall behöver den hänsyn som måste tas för att inte utsätta människor och egendom för fara vara större än vid ordinarie jakt. Andra vapen,

vapentillbehör eller annan ammunition kan behöva användas för att kunna ta tillräcklig hänsyn. Det skulle vara svårt att täcka in vilka avsteg som ska få göras i olika situationer i en föreskrift.

Samtidigt som situationerna som uppstår vid eftersök kan se mycket olika ut, är det av stor vikt att bestämmelserna är lätta att hålla i minnet. Krångliga bestämmelser med gränsdragningsvårigheter skulle med stor sannolikhet kunna försvåra eftersöken. Naturvårdsverket har valt att istället för detaljerade bestämmelser, basera eftersökskapitlet på att jägaren måste kunna motivera alla avsteg som görs från de bestämmelser som finns om vapen, vapentillbehör och ammunition för ordinarie jakt. På så sätt kan eftersöksjägaren koncentrera sig på uppgiften att snabbt avsluta viltets lidande utan att utsätta människor och egendom för fara.

5. Författningstext

Kapitel 7 Eftersök

Remitterat förslag

1 § Jaktvapen, vapentillbehör eller ammunition som används vid eftersök ska uppfylla de krav som anges i 2–6 kap. i dessa föreskrifter om inte annat framgår av 2-4 §§.

Undantag

2 § Lampa som monterats eller fästs vid vapnet får användas vid eftersök.

3 § Vid eftersök som bedrivs i sammanhållen bebyggelse, där avlivning sker på kort håll, får ammunition användas som tillhör en klass lägre än vad som annars är tillåtet.

4 § Vid eftersök får

1. enkelpipigt hagelgevär laddat med slugpatron användas på alla arter.
2. kombinationsvapen laddade med slugpatron användas på alla arter,
3. mörkersikte och fusionssikte användas, och
4. termiskt sikte användas i öppen terräng.

Omarbetat förslag utifrån synpunkter i remiss

1 § Av 26 a och 28 §§ jaktlagen (1987:259) framgår att vid eftersök får de åtgärder vidtas som behövs för att djuret ska kunna spåras upp och avlivas.

2 § Vapen, vapentillbehör eller ammunition som används vid eftersök ska uppfylla de krav som anges i 2–6 kap. i dessa föreskrifter om inte annat framgår av 3–7 §§.

3 § Vid eftersök får ljuspunktsikte som belyser målet med en ljuspunkt (lasersikte), mörkersikte samt lampa som monterats på eller fästs vid vapnet användas.

4 § Vid eftersök får kulgevär samt kombinationsgevär, oavsett kulpatronens klasstillhörighet, användas om det behövs för att förkorta viltets lidande eller för att människor och egendom inte ska utsättas för fara.

5 § Vid eftersök får hagelgevär eller kombinationsgevär användas med

1. slugpatron, eller
 2. hagelpatron laddad med hagel vars diameter är 8 mm eller mindre,
- på alla arter om det behövs för att förkorta viltets lidande eller för att människor och egendom inte ska utsättas för fara.

6 § Om det vid eftersök saknas möjlighet att avliva skadat vilt med de vapen eller den ammunition som är tillåten enligt 4 och 5 §§ och avlivning inte heller är möjlig att genomföra med stöd av 7 §, får hund användas för avlivning om det behövs för att förkorta viltets lidande.

7 § Då viltet är under jägarens kontroll och i en sådan belägenhet att det inte kan ta sig från platsen får avlivning ske på andra sätt om det behövs för att förkorta viltets lidande eller för att människor och egendom inte ska utsättas för fara.

6. Konsekvensutredning

Kap 1 Tillämpningsområde

Föreskriften omfattar närmare bestämmelser om godkända skjutvapen, vapentillbehör och ammunition för jakt. När det gäller eftersök, då jägaren ska söka upp ett specifikt vilt som har kolliderat med ett fordon eller som har skadats vid jakt, kan situationen kräva användning av andra jaktmedel än vad som är tillåtet vid ordinarie jakt.

För att få använda andra jaktmedel än vad som är tillåtet vid ordinarie jakt krävs dock att sådant behov finns i syfte att snabbare förkorta djurets lidande eller för att inte utsätta människor eller egendom för fara. Annars ska de vapen, vapentillbehör och ammunition som används vid ordinarie jakt väljas. Bestämmelserna är utformade så att det tydligt framgår att avsteg måste kunna motiveras antingen av djurskyddsaspekter eller för att skydda människor och egendom. Utöver att säkerställa att god hänsyn kan tas till människor och egendom syftar kapitlet även till att ge en ökad rättssäkerhet för den enskilde eftersöksjägaren, eftersom det blir tydligare vad som är tillåtet och på vilka grunder. Det är av de här anledningarna som bestämmelser införs om vilka jaktmedel som får användas för avlivning vid eftersök.

Regleringen av tillåtna jaktmedel för avlivning vid eftersök kan uppfattas som förhållandevis generös. Det är den i syfte att förhindra lidande och underlätta att det påskjutna djuret effektivt kan spåras upp och avlivas. Bestämmelserna saknar detaljer. Det gör de eftersom förutsättningarna för eftersök kan se väldigt olika ut och för att det är svårt att i förväg förutse alla situationer som skulle kunna uppstå. Ett mer komplext regelverk skulle även ha till nackdel att det skulle kunna fördröja eller till och med förhindra lämpligt agerande i den aktuella situationen om jägaren är osäker på vad som är tillåtet. Nu har jägaren ett fortsatt stort ansvar för att tillse att avlivningen sker på bästa möjliga sätt och jägaren måste kunna motivera sitt agerande om avsteg görs från vad som är tillåtet vid ordinarie jakt.

Förberedelse för avlivning kan inte på samma sätt förväntas när det gäller sådan avlivning av djurskyddsskäl som behandlas i 40 c § jaktförordningen (1987:905). Bestämmelsen innebär att vem som helst som påträffar ett vilt djur så skadat eller i sådan belägenhet att det bör avlivas, har rätt att avliva det. Den som påträffar viltet kan därmed inte förväntas vara jägare eller antas ha någon form av vapen tillgängligt. Frågan om tillvägagångssätt att avliva djuret på blir därmed svår att på förhand påverka. Avlivning enligt 40 c § jaktförordningen (1987:905) omfattas således inte av den här föreskriften.

1 kap. 5 § definitioner

Eftersök: Jakt på vilt som varit inblandat i en sammanstötning med motordrivet eller spårbundet fordon eller skadats vid jakt.

Mörkersikte: Mörkersikte är ett samlingsbegrepp för flera olika typer av sikten som nyttjar infraröd strålning för att göra det möjligt att jaga i mörker. Sikten innehåller teknik som antingen förstärker infraröd

strålning som kan ses med det mänskliga ögat eller registrerar infraröd strålning som annars inte kan ses. De innehåller även bildomvandlare som presenterar informationen för användaren. Som mörkersikte räknas exempelvis termiskt sikte eller värmesikte, sikte med bildförstärkning och en kombination av dessa.

Kap 7 Jaktmedel för avlivning vid eftersök

1 §

Paragrafen upplyser om att ytterligare bestämmelser om jaktmedel vid eftersök finns i 26 a och 28 §§ jaktlagen (1987:259). I jaktlagens bestämmelser anges att åtgärder som annars inte är tillåtna, exempelvis att genskjuta viltet med motorfordon eller användning av belysning, får vidtas för att djuret ska kunna spåras upp och avlivas. Naturvårdsverkets kapitel om avlivning vid eftersök omfattar varken motorfordon eller sådan belysning som inte utgör vapentillbehör. Naturvårdsverkets bestämmelser om eftersök reglerar sådana jaktmedel som kan användas för avlivning vid eftersök.

2 §

Grundregeln är att samma vapen, vapentillbehör och ammunition ska användas vid ordinarie jakt som vid eftersök, om det är möjligt. Bestämmelserna i 2–6 kap. gäller således vid eftersök. Det är dock möjligt att vid eftersök göra avsteg från bestämmelser som är utformade för ordinarie jakt om det behövs för att förkorta viltets lidande eller för att människor och egendom inte ska utsättas för fara, enligt 3–7 §.

3 §

Innehåller bestämmelser om vilka vapentillbehör som, utöver vad som tillåts vid ordinarie jakt, får användas vid eftersök.

4 §

Av bestämmelsen framgår att kulgevärd och kombinationsgevär får användas vid eftersök. Avsteg som görs från vad som är tillåtet vid ordinarie jakt måste kunna motiveras utifrån de skäl som anges i bestämmelsen.

5 §

Av bestämmelsen framgår att vid eftersök får hagelgevär och kombinationsgevär användas med slugs eller hagel som är grövre än vad som annars är tillåtet, upp till och med 8 mm. Avsteg som görs från vad som är tillåtet vid ordinarie jakt måste kunna motiveras utifrån de skäl som anges i bestämmelsen.

6 §

Bestämmelsen medger användning av hund för avlivning av skadat vilt, som en sista utväg att förkorta djurets lidande. Hund får endast användas då det skadade viltet fortfarande är på benen och om det saknas möjlighet att avliva djuret med skjutvapen.

7 §

När viltet är under jägarens kontroll och inte kan ta sig från platsen kan det vara lämpligare att avliva viltet med andra metoder än med skjutvapen. I sådana situationer medger bestämmelsen avlivning med kniv, händer, eller på andra sätt som är lämpliga för att snabbt avliva viltet utan att utsätta människor, jakthundar eller annan egendom för fara.